

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

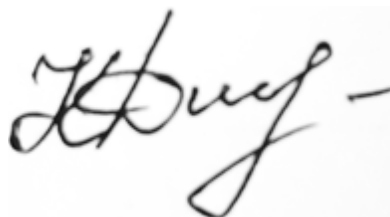
ДРОЗДОВА-КУЧЕРУК КАТЕРИНА ЄВГЕНІЇВНА

УДК 378.015.31:[172.15:781.7](043.3)

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник:

**ВАСИЛЕВСЬКА-СКУПА ЛЮДМИЛА
ПАВЛІВНА,**

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти.

Офіційні опоненти:

ЩОЛОКОВА ОЛЬГА ПИЛИПІВНА,

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фортепіанного виконавства та художньої культури;

МОРОЗ МАЙЯ ОЛЕКСАНДРІВНА,

Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мистецьких дисциплін.

Захист відбудеться «22» вересня 2020 року об 11 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корпус 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32) та на сайті університету за адресою www.vspu.edu.ua

Автореферат розісланий «22» серпня 2020 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

А. М. Коломієць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Розбудова економічного і духовного фундаменту незалежної Української держави потребує дослідження важливих чинників її становлення та розвитку інтелектуального, духовного, творчого потенціалу, усвідомлення людських цінностей нашої нації. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання виховання національної самосвідомості підростаючого покоління – майбутніх громадян-патріотів, здатних сумлінно, творчо працювати на благо рідної Вітчизни та готових до захисту її незалежності й територіальної цілісності.

Концептуальні положення означеної проблеми відображено у законодавчих державних документах: Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Стратегії національно-патріотичного виховання (2019 р.), Законі України «Про вищу освіту» (2014р., у новій редакції з 16.01.2020 р.), Концепції «Нової української школи» (2016 р.), Законі України «Про освіту» (2017 р., у новій редакції з 16.01.2020 р.).

Так, у Стратегії національно-патріотичного виховання (2019) зазначено, що одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства є розвиток національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття патріотизму. Національно-патріотичне виховання в зазначених документах визначено важливим засобом громадянської освіти.

Одним із дієвих засобів формування духовної культури особистості, виховання національних почуттів і національної самосвідомості підростаючого покоління є вітчизняне музичне мистецтво. Тому важливою умовою підвищення ефективності національно-патріотичного виховання учнівської молоді є вдосконалення змісту освіти, навчання й виховання у закладах вищої освіти та формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Важливість та актуальність проблеми дослідження підсилюється низкою суперечностей, що виникають у сучасній педагогічній практиці між:

- суспільним замовленням на формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національно самосвідомих учнів, і традиційними підходами до фахової підготовки майбутніх педагогів;
- потребою в оновленні змісту шкільної мистецької освіти на засадах національно-патріотичного виховання та недостатньою спрямованістю підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у ЗВО до використання потенціалу національного музичного мистецтва;
- визнанням виховного потенціалу вітчизняного музичного мистецтва, зокрема народнопісенної культури, та недостатнім його

використанням в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

Причиною окреслених суперечностей є недостатній рівень готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

У контексті вирішення означеної проблеми актуальними вважаємо праці науковців, у яких розкрито різні аспекти підготовки учителів до майбутньої педагогічної діяльності, а саме: професійної підготовки (О.Абдуліна, О. Акімова, А. Алексюк, Н. Волкова, О. Дубасенюк, Р.Гуревич, І. Зязюн, М. Кадемія, А. Коломієць, В. Кремень, А. Линенко, Н.Ничкало, С. Сисоєва, В. Сластьонін); формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до музично-педагогічної діяльності (В.Андрущенко, Л. Арчажникова, А. Болгарський, Б. Брилін, Л. Василевська-Скупа, А. Козир, Н. Можайкіна, Н. Мозгальова, М. Мороз, Н. Овчаренко, І.Полубоярина, О. Плахотнюк, Т. Пляченко, О. Ростовський, Г. Троцько, О.Щолокова); формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до духовно-культурного розвитку особистості (О. Аліксійчук, М.Безугла, О. Жаровська, К. Маргітич, Р. Осипець, О. Отич, В. Процюк, Т.Рейзенкінд, Ю. Руденко, О. Рудницька, А. Фасоля, Г. Шарапа); формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої самореалізації (Г. Падалка, О. Теплова); формування готовності до професійного саморозвитку (Л. Бондаренко, В. Фрицюк, П. Харченко, Н.Чорна); формування готовності до інноваційної діяльності (К. Завалко, Л.Ліхіцька); розвиток готовності учителів музичного мистецтва до інструментально-виконавської діяльності (Л. Гусейнова, М. Назаренко, М.Човрій); підвищення готовності до аранжування музичних творів (Л.Варна夫ська); розвитку готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності (О. Гаврилюк).

Питання виховання національної самосвідомості підростаючого покоління засобами музичного мистецтва досліджували С. Борисова, І.Газіна, Г. Гуменюк, Л. Кандиба, О. Красовська, Л. Масол, Р. Осипець, Л.Стрюк, Д. Тхоржевський та ін.

Огляд наукової літератури засвідчив, що проблема формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів не була предметом цілісного дослідження, зокрема поза увагою науковців залишилися такі питання: обґрунтування структурних компонентів готовності учителів музичного мистецтва до означеної діяльності, визначення критеріїв і показників її сформованості, розробка педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Отже, актуальність означеної проблеми, її недостатня дослідженість, а також необхідність розв'язання суперечностей, що склалися між традиційною системою підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва і проблемами сучасної педагогічної практики, зумовили вибір

теми нашого дослідження: **«Формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження є складовою науково-дослідної теми кафедри педагогіки і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Теоретико-методичні засади формування загальнопедагогічної компетентності сучасного вчителя у контексті становлення європейського простору вищої освіти» (державний реєстраційний номер 0115U002571). Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №8 від 29.12.2015 р.) та узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень із педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 25.09.2018 р.).

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов, що забезпечать підвищення рівня готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати сутність поняття «національна самосвідомість» та розкрити зміст поняття «готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів», визначити структурні компоненти, критерії, показники та рівні її сформованості.
2. Теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.
3. Створити структурно-функціональну модель підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.
4. Розробити та експериментально перевірити методiku реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Для досягнення поставленої мети у дисертації були використані такі **методи дослідження:**

- *теоретичні:* теоретичний аналіз, синтез та узагальнення філософської і психолого-педагогічної літератури, що дало можливість уточнити сутність базового поняття; ознайомлення із законодавчими державними документами, нормативними документами Міністерства освіти і науки з питань удосконалення системи мистецької освіти; аналіз навчальних планів і програм; метод теоретичного моделювання для розроблення структурно-функціональної моделі та педагогічних

умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національно-патріотичних почуттів і національної самосвідомості учнівської молоді;

- *емпіричні*: діагностичні (анкетування, тестування, опитування, бесіди, спостереження); соціометричні, прогностичні (експертне оцінювання, узагальнення незалежних оцінок і характеристик); педагогічний експеримент, який використовувався з метою апробації педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів;
- *методи математичної статистики*, що використовували для опрацювання одержаних даних задля доведення ефективності методики реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять погляди філософів на проблему виховання національної самосвідомості (С. Бойко, В.Борисов, Ю. Бромлей, Й. Вирост, А. Дербак, Л. Дробіжева, В. Жмир, З.Сергійчук, О.Уледов та ін.); психолого-педагогічні погляди на проблему виховання національної самосвідомості особистості (І. Бех, М.Боришевський, Г. Ващенко, А. Гафіатуліна, П. Гнатенко, Н. Євдокимова, І. Зязюн, І. Кон, М.Пірен, Г. Філіпчук, А. Фрідріх, В. Хотинець та ін.); педагогічні погляди на роль вітчизняного музичного мистецтва у вихованні національної самосвідомості та національно-патріотичних почуттів підростаючого покоління (А. Богущ, І.Газіна, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, Ю. Руденко, О. Рудницька, Л.Хлебнікова, О. Щолокова та ін.); основні принципи реформування освітнього процесу в закладах вищої освіти, означені у законодавчих державних документах.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що успішне формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів активно здійснюватиметься за таких педагогічних умов:

- цілеспрямований розвиток мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів;
- забезпечення взірців освітньо-виховного середовища у процесі співтворчості викладачів і студентів;
- відбір і систематизація музичного репертуару з урахуванням його виховного потенціалу.

Наукова новизна й теоретичне значення одержаних результатів полягають у тому, що вперше:

- *теоретично обґрунтовано* педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів (цілеспрямований розвиток мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів; забезпечення взірців освітньо-виховного середовища у процесі співтворчості викладачів і студентів;

відбір і систематизація музичного репертуару з урахуванням його виховного потенціалу).

- *розроблено* структурно-функціональну модель підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва педагогічних закладів вищої освіти та методику реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів;
- *уточнено* сутність поняття «готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів»; структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, емоційний, рефлексивний); критерії (мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний, емоційно-ціннісний, рефлексивно-оцінювальний), показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів (високий, середній, низький);
- *подальшого розвитку дістали* положення щодо удосконалення форм і методів підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці та впровадженні в освітній процес методики поетапного формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів під час лекційних, практичних, індивідуальних занять; авторського спецкурсу «Основи виховання національної самосвідомості учнів»; методичних рекомендацій щодо використання педагогічного потенціалу вітчизняного музичного мистецтва у виховній роботі з учнями, що дало можливість студентам підвищити рівень знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного виховання національної самосвідомості учнівської молоді.

Матеріали та висновки цього педагогічного дослідження можуть бути використані для забезпечення підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах освіти до національно-патріотичного виховання учнів.

Експериментальна база дослідження. Експериментальне дослідження проводилося на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Мукачівського державного університету, Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. До участі в експериментальному дослідженні було залучено 384 студенти, 39 викладачів закладів вищої освіти та 18 учителів закладів загальної середньої освіти.

Основні **результати дослідження впроваджені** в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (довідка № 01/10-933 від 12.11.2019 р.), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 220-н

від 12.11.2019 р.), Мукачівського державного університету (довідка № 2308 від 13.11.2019 р.), Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-28/01/3043 від 19.11.2019 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка №2549/01 від 19.11.2019 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати педагогічного дослідження обговорені на *міжнародних* науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (Вінниця, 2018); «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2018); «Актуальні дослідження у соціальній сфері» (Одеса, 2018); «Психолого-педагогічні проблеми становлення сучасного фахівця» (Харків, 2018); «Science, research, development pedagogy» (Warszawa, 2018), «Модернізація та наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій» (Київ, 2019), «Наука та пріоритети» (Київ, 2019); *всеукраїнських* конференціях: «Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень» (Вінниця, 2016); «Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи» (Ніжин, 2018).

Особистий внесок здобувача в опублікованій у співавторстві з Л.Василевською-Скупою статті полягає в обґрунтуванні педагогічних умов ефективного формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Публікації. Основний зміст і результати дисертаційної роботи оприлюднені в 15 публікаціях. Із них: 5 – у наукових фахових виданнях України (1 стаття у співавторстві); 1 – у закордонному виданні; 7 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій різного рівня, 2 статті – в інших виданнях.

Обсяг і структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 265 сторінок, з них основного тексту – 168 сторінок. Робота містить 19 таблиць на 7 сторінках, 8 рисунків на 5 сторінках. Список використаних джерел містить 333 найменування, із них 15 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, викладено гіпотезу наукового пошуку, схарактеризовано методи і теоретичні основи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення; подано апробацію та впровадження результатів експериментального дослідження.

У першому розділі – «Теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів» – викладено основні теоретичні положення щодо проблеми виховання національної самосвідомості особистості; розкрито роль вітчизняного музичного мистецтва як ефективного засобу виховання

національної самосвідомості учнівської молоді; здійснено аналіз поняття «готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів».

У філософії науковці розуміють національну самосвідомість як складне духовне явище, що містить у собі сукупність ідей, ідеалів, почуттів, поглядів, пов'язаних з усвідомленням особистістю національної індивідуальності, своєї причетності до тієї чи іншої нації (В. Андрущенко, І. Зязюн, В.Кремень).

Проблему виховання національної самосвідомості особистості розглядають у своїх працях вітчизняні психологи: І. Бех, В. Борисов, М.Боришевський, І. Кон, В. Хотинець та ін. Вони вважають, що це складне утворення психіки, яке виражається в усвідомленні своєї національної сутності, свого місця серед інших національних спільнот, досягненні національних цінностей, історичного минулого, звичаїв і традицій українського народу.

Важливим у вивченні сутності поняття «національна самосвідомість» є педагогічний аспект. Так, видатні педагоги Г. Ващенко, О. Духнович, С.Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський уважали, що ефективними чинниками виховання національної самосвідомості особистості є національна школа, навчання рідною мовою, знання звичаїв, традицій та історичного минулого українського народу. Вони підкреслювали, що національна школа сприяє відродженню української культури, розвитку та формуванню у підростаючого покоління національно-патріотичних почуттів, загальнолюдських цінностей, готовності захищати територіальну цілісність рідної держави.

На основі теоретичного аналізу філософської, психологічної та педагогічної літератури ми розглядаємо національну самосвідомість як високий рівень самосвідомості, що включає в себе сукупність поглядів та уявлень, волю та прагнення української нації до самовизначення, сформованих у процесі історичного розвитку, рівень інтелекту та культури її народу.

Досліджено роль вітчизняного музичного мистецтва як ефективного засобу виховання духовності особистості, її моральних, естетичних цінностей, патріотичних почуттів і національної самосвідомості учнівської молоді. Зазначено, що з метою виховання майбутніх громадян-патріотів України в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти варто вивчати український пісенний фольклор, вокально-хорові та інструментальні твори вітчизняних композиторів.

У дослідженні готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів ми тлумачимо як складне інтегрована особистісна характеристика, що містить сукупність мотивів до виховання національно-свідомих особистостей, усвідомлення виховного потенціалу вітчизняного музичного мистецтва, зокрема народнопісенної культури, вміння акцентувати увагу школярів на її патріотичній тематиці, національних цінностях. Отож, необхідною є система фахових психолого-

педагогічних, методичних знань, умінь, навичок та володіння комплексом специфічних компетенцій, котрі необхідні для виховання громадян-патріотів.

У другому розділі – «Моделювання процесу формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів» – визначено структурні компоненти поняття «готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів», зокрема мотиваційний (інтерес та мотивація до виховання національно-патріотичних почуттів на національній самосвідомості підростаючого покоління); когнітивний (знання, уміння та навички, які необхідні для виховання майбутніх патріотів засобами музичного мистецтва); емоційний (сформованість ціннісних орієнтацій, національного ідеалу, духовних та моральних почуттів); рефлексивний (здатність до самовдосконалення та професійного зростання); проаналізовано початковий стан сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів; теоретично обґрунтовано педагогічні умови та розроблено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до означеного виду діяльності.

На основі аналізу характеристик структурних компонентів визначено критерії та показники сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів: *мотиваційно-цільовий* (усвідомлення необхідності цілеспрямованого розвитку патріотичних почуттів школярів, їхньої причетності до нації, її культурного життя; наявність інтересів, мотивів, потреб, що спонукають майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів; усвідомлення цінностей вітчизняного музичного мистецтва та здатність його використовувати у виховній роботі); *когнітивно-інформаційний* (рівень інформованості майбутніх учителів музичного мистецтва щодо структурних компонентів національної самосвідомості, усвідомлення ролі та сутності сучасних музично-педагогічних засобів і методів їх розвитку; системність фахових знань, умінь, здатність до тематичного узагальнення інформації для вирішення виховних завдань засобами культурної спадщини українського народу); *емоційно-ціннісний* (сформованість ціннісних орієнтацій, ідеалів, почуття власної національної гідності, гордості за приналежність до національної спільноти, любов до рідної держави, емпатійне співпереживання, толерантне ставлення та розуміння інших народів, повага до їх культури); *рефлексивно-оцінювальний* (самооцінка набутих фахових знань, умінь та навичок, необхідних для ефективного виховання національної самосвідомості учнів; здатність до професійного зростання та самовдосконалення).

З метою діагностики стану сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів було проведено констатувальний етап педагогічного експерименту (2015-2017 рр.), зокрема комплексне діагностування, що містило тестування, анкетування для виявлення рівня позитивної мотивації до виховання

національної самосвідомості учнів, анкетування для самооцінювання рівня набутих знань, творчі завдання. На основі критеріїв і показників для визначення початкового рівня сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до означеного виду діяльності було виокремлено високий, середній та низький рівні і з'ясовано, що на низькому рівні перебувало 47 % осіб, на середньому – 43 % респондентів і на високому – 10 % опитаних.

Урахування результатів науково-теоретичного аналізу дозволило зробити припущення, що формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів може бути забезпечене шляхом створення таких педагогічних умов: цілеспрямований розвиток мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів; забезпечення взірців освітньо-виховного середовища у процесі співтворчості викладачів і студентів; відбір і систематизація музичного репертуару з урахуванням його виховного потенціалу.

Визначені педагогічні умови є складовою структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів (рис.1), що є складним логічним утворенням, виявляє сутність професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнівської молоді. Ця модель складається з трьох блоків: цільового, організаційно-змістового, результативного.

Цільовий блок представлено головною метою, що прогнозує кінцевий результат, тобто позитивну динаміку готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Визначену мету конкретизовано завданнями, розв'язання яких сприятиме її реалізації, а саме: розвиток у майбутніх учителів музичного мистецтва позитивної мотивації: усвідомлення важливості виховання національно-патріотичних почуттів учнівської молоді, необхідність опанування засобами виховного впливу в процесі музичної діяльності (мовленнєвий вплив, володіння співацьким голосом, диригентськими жестами, грою на музичних інструментах); спрямування студентів на оволодіння системою знань про сутність та структурні компоненти національної самосвідомості; формування здатності до самоаналізу, комунікативної рефлексії, оцінки своєї підготовки до майбутньої виховної діяльності, зокрема виховання національної самосвідомості школярів. Цей блок містить науково-методологічні підходи та дидактичні принципи, що є підґрунтям формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Організаційно-змістовий блок містить: педагогічні умови, методи, форми, засоби і етапи реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

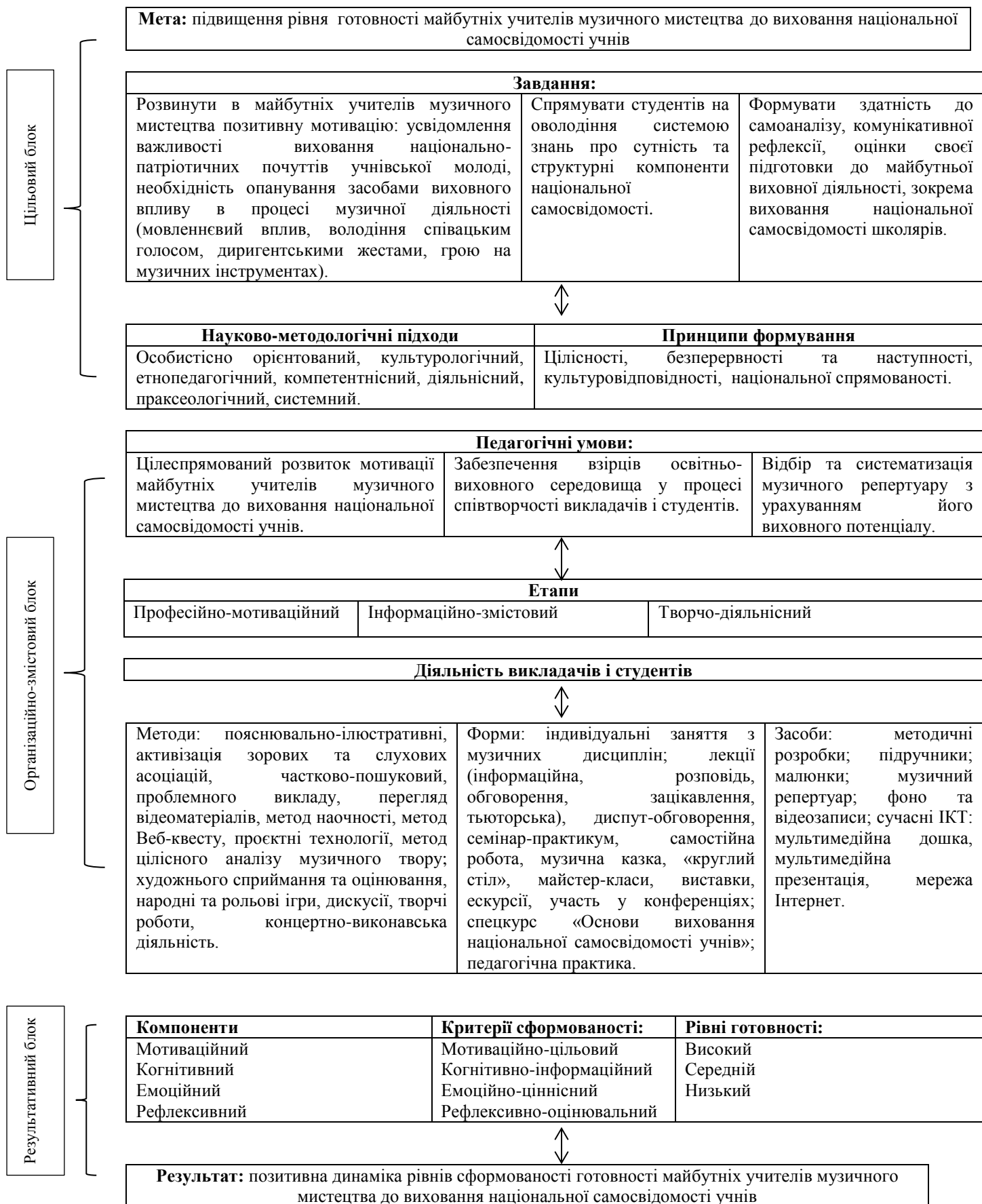

Рис.1. Структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів

Результативний блок поєднує у собі структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, емоційний, рефлексивний), критерії (мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний; емоційно-ціннісний; рефлексивно-оцінювальний), показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів (високий, середній, низький).

У третьому розділі – **«Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів»** – розглянуто методику реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів; здійснено аналіз результатів експериментального дослідження.

На формувальному етапі педагогічного експерименту, що проводився з листопада 2017 року до травня 2019 року, впроваджувалися теоретично обґрунтовані та створені педагогічні умови в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Перша педагогічна умова щодо формування мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів, установки на розвиток власної готовності до цієї діяльності впроваджувалась під час професійно-мотиваційного етапу шляхом змістових доповнень навчальних предметів, а саме «Теорія і методика музичної освіти», «Практикум з народного співу». Водночас у створених експериментальних групах авторську методику реалізовували в процесі вивчення «Хорового класу», «Хорового диригування», «Постановки голосу». Використовувались методи: пояснювально-ілюстративний, проектних технологій, активізації зорових, слухових асоціацій, частково-пошуковий (евристичний), цілісного аналізу музичного твору.

Реалізація другої педагогічної умови, а саме забезпечення взірців освітньо-виховного середовища у процесі співтворчості викладачів і студентів, здійснювалася під час другого інформаційно-змістового етапу на індивідуальних заняттях, традиційних (лекції, практичні) та нетрадиційних (відеолекція, лекції-візуалізації, тьюторська лекція) формах навчання, авторському спецкурсі «Основи виховання національної самосвідомості учнів». Завдання цього етапу розв'язувалися за допомогою таких методів: проблемного викладу навчального матеріалу, народних і рольових ігор, дискусій, методу веб-квестів, демонстрації музичного твору за допомогою фонозапису, відеослайдів, комп'ютерних програм, використання ІКТ (інтернет-ресурс, мультимедійна дошка, презентації).

Упровадження третьої педагогічної умови – відбір і систематизація музичного репертуару з урахуванням його виховного потенціалу – здійснювалася впродовж усього формувального експерименту і була реалізована під час його творчо-діяльнісного етапу, який був зорієнтований на втілення набутого студентами досвіду спілкування з національним музичним мистецтвом у практичній діяльності (під час проходження педагогічної практики, концертно-виконавської діяльності, участі у науково-

практичних конференціях). Майбутні педагоги мали можливість ознайомлення, вивчення та виконання вокальних, хорових, інструментальних творів, у яких втілена національна ідея, оспівані кращі духовні якості нашого народу. Вони набували досвіду систематизації вітчизняного музичного репертуару з метою виховання майбутніх патріотів нашої держави, які мають цінувати національні надбання та з повагою ставитись до культури інших народів.

Одержані дані показали якісні та кількісні зміни в усіх рівнях сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва експериментальної групи, а саме: кількість студентів з високим рівнем зростає на 21%, з середнім – на 13%. З низьким рівнем сформованості до експерименту було 45% респондентів, а після експерименту їх кількість стала 11 %, тобто зменшилась на 34 %. Також відбулися зміни у контрольних групах: високий рівень на початку експерименту 9 %, після 13 %, середній рівень – 41 % – 46 %, низький – 50 % – 41 %.

Перевірку статистичної значущості змін, що відбулися в показниках сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва, ми здійснювали за допомогою критерію згоди χ^2 Пірсона.

Оскільки $\chi_{\text{експ}}^2 = 61,98 > \chi_{\text{кр}}^2 = 5,991$, ми відкидаємо нульову гіпотезу і приймаємо альтернативну гіпотезу H_1 — є суттєва різниця у рівні сформованості означеної якості між ЕГ до та після експерименту, не обумовлена статистичною похибкою.

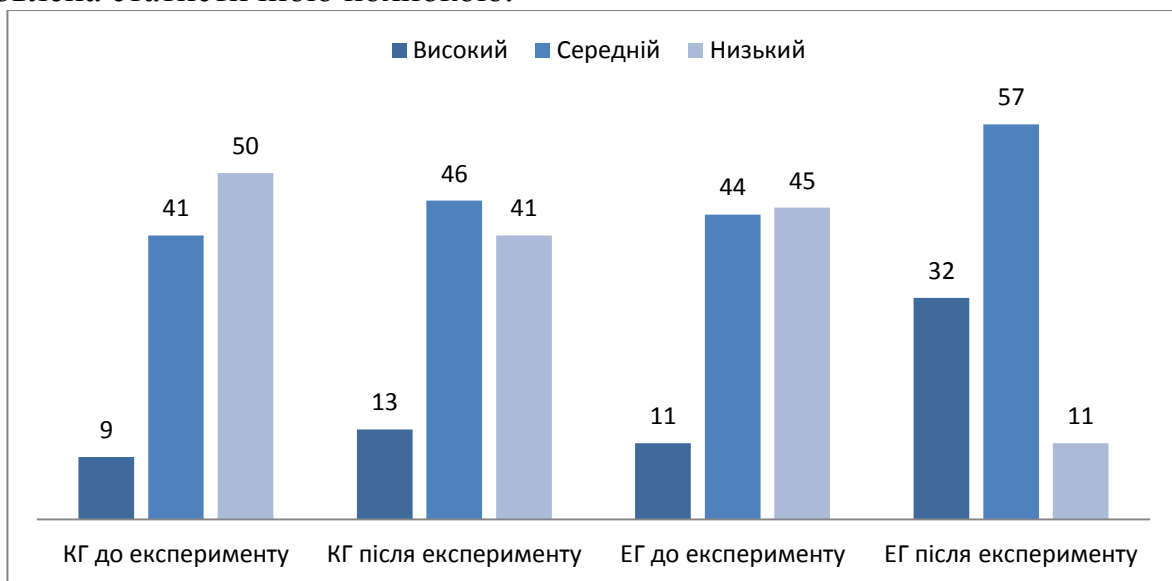

Рис 2. Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів (у %).

Аналіз результатів експериментального дослідження засвідчує позитивні зміни у стані сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва ЕГ та доводить успішність створених нами педагогічних умов і результативність структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнівської молоді. Отже, мета дослідження досягнута, гіпотеза підтверджена, завдання виконані.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів теоретико-експериментального дослідження проблеми формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів дають підстави зробити такі висновки:

1. Теоретичний аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури дозволив визначити національну самосвідомість як високий рівень самосвідомості, що включає у себе сукупність поглядів і уявлень, волю та прагнення української нації до самовизначення, сформований у процесі історичного розвитку рівень інтелекту та культури її народу.

Уперше комплексно розглянуто сутність поняття «готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів» як складна інтегрована особистісна характеристика, що містить сукупність мотивів до виховання національно-свідомих особистостей, усвідомлення виховного потенціалу вітчизняного музичного мистецтва, зокрема народнопісенної культури, вміння акцентувати увагу школярів на її патріотичній тематиці, національних цінностях. Отож, необхідною є система фахових психолого-педагогічних, методичних знань, умінь, навичок та володіння комплексом специфічних компетенцій, котрі необхідні для виховання громадян-патріотів.

Визначено структурні компоненти готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів: мотиваційний, когнітивний, емоційний та рефлексивний компоненти. На основі виявлених структурних компонентів визначено критерії та показники, що необхідні для діагностики початкового рівня сформованості означеної готовності: мотиваційно-цільовий (усвідомлення необхідності цілеспрямованого розвитку патріотичних почуттів школярів, їхньої причетності до нації, її культурного життя; наявність інтересів, мотивів, потреб, котрі спонукають майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів; усвідомлення цінностей вітчизняного музичного мистецтва та здатність його використовувати у виховній роботі), когнітивно-інформаційний (рівень інформованості майбутніх учителів музичного мистецтва щодо структурних компонентів національної самосвідомості, усвідомлення ролі сучасних музично-педагогічних засобів і методів її розвитку; системність фахових знань, умінь, здатність до тематичного узагальнення інформації для розв'язання виховних завдань засобами культурної спадщини українського народу), емоційно-ціннісний (сформованість ціннісних орієнтацій, ідеалів, почуття власної національної гідності, гордості за приналежність до національної спільноти, любов до рідної держави, емпатійне співпереживання, толерантне ставлення та розуміння інших народів, повага до їх культури), рефлексивно-оцінювальний (самооцінка набутих фахових знань, умінь та навичок, необхідних для ефективного виховання національної самосвідомості учнів; здатність до професійного зростання та самовдосконалення).

Результати констатувального етапу експерименту показали недостатній рівень сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів: на низькому рівні перебувало 50 % осіб КГ та 45 % осіб ЕГ, на середньому – 42 % респондентів КГ та 44 % ЕГ і на високому – 9 % опитаних КГ та 11 % ЕГ.

На підставі одержаних результатів зробили висновок, що система підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до означеного виду діяльності потребує обґрунтування педагогічних умов та розроблення структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

2. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів, що забезпечать потребу вчителів музичного мистецтва виховувати національно-патріотичні почуття та національну самосвідомість шкільної молоді: цілеспрямований розвиток мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів; забезпечення взірців освітньо-виховного середовища у процесі співтворчості викладачів і студентів; відбір і систематизація музичного репертуару з урахуванням його виховного потенціалу.

Указані педагогічні умови є підґрунтям для досягнення високого рівня готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів та вміння залучати учнів до вивчення національного музичного мистецтва з урахуванням його самобутності та виховної цінності.

3. Теоретично розроблено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів, що складається з трьох блоків: цільовий (мета, завдання, принципи та науково-методологічні підходи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів), організаційно-змістовий (впровадження авторського спецкурсу «Основи виховання національної самосвідомості учнів», методи, форми та засоби формування означеної готовності), результативний (критерії, рівні, результат). Передбачуваним результатом структурно-функціональної моделі є позитивна динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

4. Методика реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів до виховання національної самосвідомості учнів здійснювалась впродовж етапів: професійно-мотиваційного, інформаційно-змістового, творчо-діяльнісного.

Розроблено і впроваджено у навчально-виховний процес авторський спецкурс «Основи виховання національної самосвідомості учнів».

Аналіз результатів формувального етапу експерименту довів ефективність створених педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів. Кількість студентів експериментальної групи з високим і середнім рівнями сформованості готовності до виховання національної самосвідомості учнів збільшилась, студентів, які мають низький рівень – зменшилась (високий рівень – 32 %, середній – 57 % та низький рівень – 11 %). Отже, результати експериментального дослідження підтвердили ефективність педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів.

Здійснене дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Подальшого наукового пошуку потребують питання використання засобів вітчизняного музичного мистецтва у професійній діяльності вчителя музичного мистецтва із дітьми різних вікових категорій, поглиблене вивчення змісту, методів, форм та засобів професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів засобами національного музичного мистецтва.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ ***Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:***

1. Дроздова К. Є. Національна самосвідомість як філософське поняття. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ; Вінниця, 2016. Вип. 47. С. 25–28 (міжнародні наукометричні бази: *Google Scholar, Ukrainika Naukova*).
2. Дроздова К. Є. Роль музичного мистецтва у вихованні національної самосвідомості учнів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ; Вінниця, 2017. Вип. 49. С. 22–25 (міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus, Google Scholar, Ukrainika Naukova*).
3. Дроздова К. Є., Василевська-Скупа Л. П. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів у загальноосвітніх закладах. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / редкол. Київ; Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. Вип. 50. С. 266–270 (міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus, Google Scholar, Ukrainika Naukova*).
4. Дроздова-Кучерук К. Є. Аналіз результатів експериментального дослідження формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені*

Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. Вінниця, 2019. Випуск 60. С. 60–65 (міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus, Google Scholar*).

5. Дроздова-Кучерук К. Є. Методика реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія : педагогічні науки. Хмельницький, 2019. № 4 (19). С. 171–181.

Стаття у закордонному науковому виданні:

6. Дроздова К. Є. Використання інноваційних технологій у процесі формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів. *Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii* (30.11.2018). Warszawa, 2018. С. 31–36.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Дроздова К. Є. Виховання патріотичних почуттів учнів засобами музичного мистецтва. *Підготовка фахівців соціономічних професій в умовах сучасного соціокультурного простору*: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів, аспірантів, магістрантів та студентів. Вінниця, 2016. Вип. 4. С. 184–187.
8. Дроздова К. Є. Роль української народної пісні у вихованні національної самосвідомості учнів. *Актуальні дослідження в соціальній сфері*: матеріали одинадцятої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 травня 2018 р.) / гол. ред. В. В. Корнещук. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2018. С. 127–129.
9. Дроздова К. Є. Психолого-педагогічні вимоги до творчої діяльності та особистості педагога в контексті завдань наступності дошкільної та початкової освіти. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*: зб. матер. II Міжнародної наук.-практ. Інтернет-конф. на базі Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2018. С. 42–43.
10. Дроздова К. Є. Критерії та показники сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів. *Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої Дню початкової освіти, м. Ніжин, 19 жовтня 2018 р. / за заг. ред. Є. І. Коваленко, упорядник Н. В. Білоусова. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 86–88.
11. Дроздова К. Є. Психолого-педагогічний аспект поняття «національна самосвідомість» особистості. *Модернізація та наукові дослідження*:

парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2019. С. 27–31.

12. Дроздова К. Є. Зміст та структурні компоненти готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності. *Наука та пріоритети*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Альманах науки. № 2/2 (23), лютий 2019 року. Київ, 2019. С. 36–38.
13. Дроздова К. Є. Пісенна спадщина Володимира Івасюка як чинник виховання національної самосвідомості особистості. *Творчість Володимира Івасюка в контексті сучасної національної культури*: збірник матеріалів студентського науково-регіонального форуму (Вінниця, 2 квітня 2019 р.). Вінниця, 2019. С. 23–29.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

14. Дроздова К. Є. Вітчизняне музичне мистецтво як засіб формування національної самосвідомості особистості. *Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень*. Вінниця, 2015. Вип. 4 (7). С. 252–255.
15. Дроздова К. Є. Психолого-педагогічний аспект формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості. *Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень* : зб. наук. пр. / редкол.: Р. С. Гуревич (гол.) та ін. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2017. Вип. 8 (11). С. 96–99.

АНОТАЦІЇ

Дроздова-Кучерук К. Є. Формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів. На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2020.

У дисертації вперше визначено та обґрунтовано теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів, що базуються на концепціях особистісно орієнтованого, культурологічного, етнопедагогічного, компетентнісного, аксіологічного, діяльнісного, праксеологічного, системного підходів. Виокремлено структурні компоненти, критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до означеного виду діяльності.

Розроблено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів, що складається з трьох блоків: цільовий (мета, завдання, принципи та науково-методологічні підходи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів), організаційно-змістовий (впровадження авторського спецкурсу «Основи виховання національної самосвідомості учнів», методи, форми і

засоби формування означеної готовності), результативний (критерії, рівні, результат).

Під час формувального експерименту апробовано методику реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів та підтверджено ефективність її впровадження в освітній процес закладів вищої освіти.

Ключові слова: національна самосвідомість, виховання національної самосвідомості особистості, готовність майбутніх учителів музичного мистецтва, вітчизняне музичне мистецтво, методика формування готовності до виховання національної самосвідомості учнів.

Дроздова-Кучерук К. Е. Формирование готовности будущих учителей музыкального искусства к воспитанию национального самосознания учащихся. На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – Теория и методика профессионального образования. Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, 2020.

В диссертации впервые определены и обоснованы теоретико-методологические принципы профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства к воспитанию национального самосознания учащихся, основанных на концепциях личностно ориентированного, культурологического, этнопедагогического, компетентностного, аксиологического, деятельностного, праксеологического, системного подходов. Выделены структурные компоненты, критерии, показатели и уровни сформированности готовности будущих учителей музыкального искусства к указанному виду деятельности.

Разработана структурно-функциональная модель формирования готовности будущих учителей музыкального искусства к воспитанию национального самосознания учащихся, состоит из трех блоков: целевой (цель, задачи, принципы и научно-методологические подходы подготовки будущих учителей музыкального искусства к воспитанию национального самосознания учащихся), организационно-содержательный (внедрение авторского спецкурса «Основы воспитания национального самосознания учащихся», методы, формы и средства формирования указанной готовности), результативный (критерии, уровни, результат).

В процессе формирующего эксперимента апробирована методика реализации педагогических условий формирования готовности будущих учителей музыкального искусства к воспитанию национального самосознания учащихся и подтверждена эффективность ее внедрения в образовательный процесс высших учебных заведений.

Ключевые слова: национальное самосознание, воспитание национального самосознания личности, готовность будущих учителей музыкального искусства, отечественное музыкальное искусство, методика формирования готовности к воспитанию национального самосознания учащихся.

Drozdova-Kucheruk K. E. Formation of readiness of future teachers of musical art for education of national consciousness of students. On the right of manuscript.

The thesis for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 – Theory and methods of professional education. Vinnytsia Mychailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, the Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2020.

In the dissertation on the basis of the study of philosophical and psychological-pedagogical literature it is proved that at the present stage of formation and development of the Ukrainian state the urgent task is to educate a spiritually rich and nationally conscious person, with a sense of involvement in his country, people and humanity as a whole.

It is the teacher of music art who should be aware of his most important socio-cultural mission to translate the cultural potential of our people and, on this basis, to educate the younger generation with a high level of national consciousness.

In a pedagogical study, «the readiness of future music teachers to educate students' national consciousness» was defined as a stable personal characteristic of the future teacher, containing a high level of motivation, knowledge, skills necessary for the effective education of nationally-conscious pupils, whose are capable to participate in development and the protection of our independent state.

The structure of the readiness of future music teachers to educate students' national consciousness combines the following components: motivational (interest and motivation to nurture national patriotic feelings and national consciousness of the growing generation); cognitive (knowledge, skills and knowledge needed to educate future patriotic citizens through musical arts); emotional (formation of value orientations, national ideal, spiritual and moral feelings); reflexive (the ability for self-improvement and professional growth).

The leading criteria for the formation of the readiness of future music teachers to educate students' national consciousness are motivational, cognitive-informational, emotional-value and reflexive-evaluative:

- motivational -target criterion determines the formation of positive motivation of future teachers of music art to educate the national consciousness of students by means of national music art;
- the cognitive-information criterion reflects the degree of mastery of students-musicians by the professional knowledge, skills and skills necessary for education of the national consciousness of students;
- the emotional-value criterion implies the ability of future music teachers to experience deeply the spiritual values of national art embodied in artistic images, the emotional-value attitude to national culture as the main source in the formation of the patriot of their state;
- reflexive-evaluation criterion reflects the level of readiness of future teachers of music art to carry out national-patriotic educational work with students, which provides an assessment of their own level of required

competencies, ability to establish productive interpersonal relationships with the pupils, which are necessary for the specified activity.

Analysis of psychological-pedagogical literature on the problem of research and analysis of the results of the statement stage of the experiment allowed to substantiate the pedagogical conditions, the implementation of which will contribute to the effective formation of student-musicians' readiness for the education of students' national consciousness: purposeful development of students' motivation to educate students' national consciousness; providing samples of the educational environment in the process of co-creation of teachers and students; selection and systematization of musical repertoire taking into account its potential.

In order to increase the level of formation of the indicated readiness, we have developed a structural-functional model of forming the readiness of future teachers of music art to educate the national consciousness of students, which includes the following blocks: purposeful (purpose, objectives, principles and scientific-methodological approaches of training future teachers of music art to educate the national consciousness of students), organizational-content (implementation of the author's special course "Fundamentals of education of students' national consciousness", methods, forms and means of formation of determined readiness), effective (criteria, levels, result).

The method of formation of the determined readiness was carried out in three stages: professional-motivational, informational-content, creative-activity. During the experimental research, the following methods were used: folk games, discussions, creative work, viewing of video materials, visualization method, Web-quest method, project technologies, method of analysis; artistic perception and evaluation, concert performing activities; forms: individual lessons in music disciplines; lectures (informative, story, discussion, interest, tutorial), dispute-discussion, workshop, independent work, round table, workshops, exhibitions, excursions, participation in conferences; special course «Fundamentals of education of national students' consciousness»; pedagogical practice. At the same time, the following tools were appropriate: methodological developments; textbooks; drawings; musical repertoire; soundtracks and videos; modern ICTs: multimedia board, multimedia presentation, Internet.

The analysis of the results of the experimental study revealed the positive dynamics of the readiness of future music teachers to educate the students' national consciousness. In particular, the number of students with high levels of readiness increased (by 21%), while the number of students with low levels decreased significantly (by 34 %).

Thus, the results of the experimental study confirmed the effectiveness of the methodology of forming the readiness of future teacher-musicians to educate the national consciousness of student youth.

Key words: national consciousness, education of national self-awareness of students, readiness of future teachers of musical art, national musical art, method of formation of readiness for education of national consciousness of students.

Підписано до друку 18.08.2020 р.
Формат 60*84/16. Папір офсетний.
Друк різнографічний. Гарнітура Times New Roman
Умов. друк. арк. 1,9.
Зам. № 205
Наклад 100 прим.

Видрукувано з оригінал-макету замовника.

Видавець та виготовлювач ТОВ «Друк»
м. Вінниця, вул. 600-річчя, 25
тел.: (0432) 46-51-17
E-mail: ua.druk2015@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1077 від 25.04.2007 р.